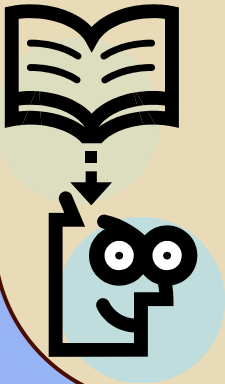

TİCARET İŞLETMELERİNDE STOKLAR HESAP GRUBU

15 STOKLAR

Ticaret İşletmeleri

**Ticaret işletmeleri
ticari mal satarak
gelir elde ederler.
Bu işletmelerin
yeniden satmak
üzere satın
aldıkları mal
stoğuna ise ticari
mal stoğu denir**

Stoklar

Stoklar, gerek mamul veya hizmet üretip satan üretim işletmelerinin, gerek mal alıp satan ticaret işletmelerinin esas faaliyet konusunu oluşturan unsurlardır

Stoklar

İşletmenin satmak, tüketmek veya üretimde kullanmak amacıyla edindiği, bir yıl içinde elden çıkarılması düşünülen varlıkları kapsar.

- 150 İLK MADDE ve MALZEME
- 151 YARI MAMULLER - ÜRETİM
- 152 MAMULLER
- 153 TİCARÎ MALLAR
- 157 DİĞER STOKLAR
- 158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
- 159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI

TİCARİ MALLAR

Ticari mallar, bir ticaret işletmesinin temel faaliyet konusunu oluşturan alım-satım konusu varlık kalemidir. Bu stok kalemi tekdüzen muhasebe sisteminde 153 TİCARİ MALLAR hesabında izlenir.

Ticari mallar hesabında artış olduğu zaman 153 TİCARİ MALLAR hesabı borçlandırılır, ticari mallar hesabında azalış olduğu zaman 153 TİCARİ MALLAR hesabı alacaklandırılır.

TİCARİ MALLAR

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	153 Ticari Mallar	Artış	
	153 Ticari Mallar		Azalış

TİCARİ MALLAR

Artış

Azalış

TİCARİ MALLAR

Ticari mallar ilk edinildiklerinde satın alma maliyetiyle muhasebeleştirilir. Satın alma maliyeti; alış tutarı ve alış giderlerinden oluşur.

Satın Alma Maliyeti = Alış Tutarı + Alış Giderleri

Alış giderleri; satın alınan malların işletmeye taşınması için katlanılan nakliye giderleri, malın taşınması ile katlanılan sigorta giderleri, ithal edilen mallarla ilgili gümrük vergileri, komisyon ücretleri gibi giderlerden oluşur ve satın alınan malların maliyetinin bir parçası olarak muhasebeleştirilir.

Ürün Maliyetleri ile Dönem Giderlerinin Karşılaştırılması

**Ürün
Maliyetleri**

**Stoklara dahil
edilen
maliyetlerdir**

**Pazarlama Satış
Dağıtım Gideri-
Genel Yönetim
Gideri**

**Stoklara dahil
edilmeyen
maliyetlerdir.
Dönem gideri
olarak adlandırılır.**

Stok Maliyetlerinin Varlık Hesapları ve Gider Hesapları Arasında Dağıtılması

$$\begin{array}{ccccc} \text{Dönem başı} & & \text{Dönem} & & \text{Satılabilir} \\ \text{ticari mal} & + & \text{içinde} & = & \text{nitelikte} \\ \text{stoğu} & & \text{alınan ticari} & & \text{ticari mal} \\ & & \text{mal stoğu} & & \text{stoğu} \end{array}$$

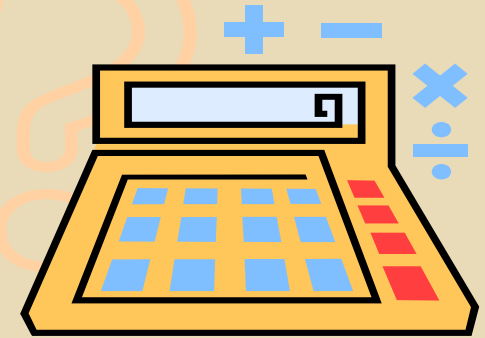
Satılabilir nitelikte
ticari mal stoğu

Ticari mal stoğu
(Bilanço)

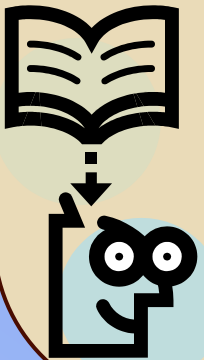
Satılan ticari malın
maliyeti
(Gelir tablosu)

Brüt Marj (ya da Brüt Satış Kârı)

Yurtiçi Satışlar
- Satılan Ticari Malın Maliyeti
<u>Brüt Satış Kârı</u>

Aralıksız (Sürekli)
Envanter
Yöntemine Göre
Finansal Nitelikli
İşlemlerin
Kaydedilmesi

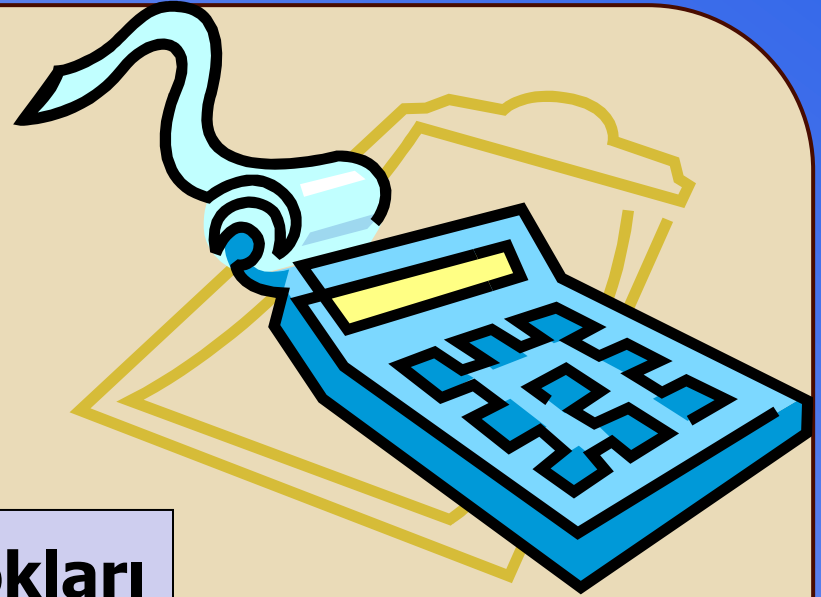

Sürekli (Aralıksız) Envanter Yöntemi

**Sürekli
Envanter
Yöntemi**

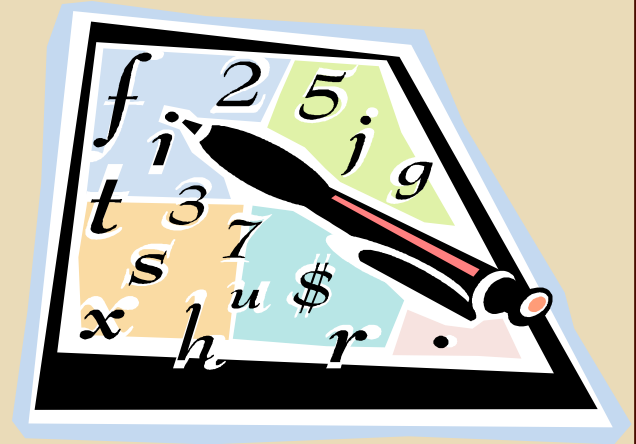

Dönem boyunca ticari mal stokları düzenli olarak güncellenir. Bu yöntemde yapılan her satış kaydından hemen sonra maliyet kaydı da yapılır.

Sürekli (Aralıksız) Envanter Yöntemi

Haziran ayındaki
Aytek Ticaret
İşletmesinin
işlemlerine
bakarak sürekli
envanter
sisteminin nasıl
çalıştığını görelim.

İşlem 1: Aytek, hisse senedi ihraç ederek 550000 TL nakit elde etmiştir.

1. Varlık toplamı artar (nakit-kasa).
2. Özkaynak toplamı artar (sermaye).

Asset Source
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	100 Kasa	550.000	
	500 Sermaye		550.000

İşlem 2: Aytek, fiyatı 140.000 TL olan ticari malları, alış tutarının yarısını ve KDV'sini peşin ödeyerek, kalan kısmını ise borçlanarak satın almıştır. (KDV %10)

- 1. Varlık toplamı artar (kasa, ticari mal ve indirilecek KDV).**
- 2. Yabancı kaynak toplamı artar (satıcılar)**

Asset Source
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	153 Ticari Mallar	140.000	
	191 İndirilecek KDV	14.000	
	100 Kasa		84.000
	320 Satıcılar		70.000

İşlem 2: Aytek, satın aldığı ticari malın işletme deposuna taşınması için nakliye şirketine 3.000 TL +KDV tutarında borçlanmıştır. (KDV %10)

- 1. Varlık toplamı artar (ticari mal ve indirilecek KDV).**
- 2. Yabancı kaynak toplamı artar (diğer ticari borçlar).**

Asset Source
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	153 Ticari Mallar	3.000	
	191 İndirilecek KDV	300	
	329 Diğer Ticari Borçlar		3300

İşlem 3: Aytek, satın aldığı ticari malların 20.000 TL+KDV bedelindeki kısmını kalite koşullarına uygun olmadığı gerekçesiyle, satıcı işletmeye iade etmiştir.

- 1. Yabancı kaynak toplamı azalır (satıcılar ve hesaplanan KDV).**
- 2. Varlık toplamı azalır (ticari mal).**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	320 Satıcılar	22.000	
	153 Ticari Mallar		20.000
	391 Hesaplanan KDV		2.000

İşlem 4: Aytek, iade edilen ticari malların depodan taşınması için nakliye şirketine 1.000 TL+KDV bedelinde nakit ödeme yapmıştır.

- 1. Varlık toplamı azalır (kasa).**
- 2. Varlık toplamı artar (ticari mal ve indirilecek KDV).**

Asset
Exchange
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	153 Ticari Mallar	1.000	
	191 İndirilecek KDV	100	
	100 Kasa		1.100

İşlem 5: Satıcı işletme, Aytek İşletmesi'ne satın alma tarihinden sonraki bir tarihte, 5.000 TL+KDV tutarında iskonto yaptığını bildirmiştir.

- 1. Varlık toplamı azalır (ticari mal).**
- 2. Yabancı kaynak toplamı azalır (satıcılar, hesaplanan KDV).**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	320 Satıcılar	5.500	
	153 Ticari Mallar		5.000
	391 Hesaplanan KDV		500

İşletmenin satın alma, iade ve iskonto işlemlerinden sonra ticari mal stoklarının büyük defter görünümü şu şekilde olacaktır.

153 Ticari Mallar	
140.000	20.000
3.000	5.000
1.000	

İşlem 6: Aytek, elindeki ticari malların 40.000 TL'lik kısmını kredili olarak 60.000 TL+KDV bedelle satmıştır.

- 1. Varlık toplamı artar (alıcılar, ticari mallar).**
- 2. Yabancı kaynak toplamı artar (hesaplanan KDV).**
- 3. Özkaynak toplamı artar (gelir-gider farkı)**

Asset Source
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	120 Alıcılar	66.000	
	600 Yurtiçi Satışlar		60.000
	391 Hesaplanan KDV		6.000

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	621 Satılan Ticari Malın Maliyeti	40.000	
	153 Ticari Mallar		40.000

Satış sonraki ticari mal stoklarındaki azalma büyük deftere aktarılır.

153 Ticari Mallar	
140.000	20.000
3.000	5.000
1.000	40.000

İşlem 7: Aytek, sattığı ticari malların 2.000 TL+KDV değerindeki nakliye giderini peşin olarak ödemiştir.

- 1. Varlık toplamı azalır (indirilecek KDV, kasa).**
- 2. Özkaynak toplamı azalır (gider)**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	760 Pazarlama Satış Dağıtım Gid	2.000	
	191 İndirilecek KDV	200	
	100 Kasa		2.200

İşlem 8: Aytek'in sattığı ticari malların 9.000 TL+KDV bedelindeki kısmı, işletmeye iade edilmiştir. İade edilen malların alış maliyeti 6.000 TL'dir.

- 1. Varlık toplamı azalır (indirilecek KDV, ticari mal, alıcılar).**
- 2. Özkaynak toplamı azalır (gider)**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	610 Satıştan İadeler	9.000	
	191 İndirilecek KDV	900	
	120 Alıcılar		9.900

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	153 Ticari Mallar	6.000	
	621 Satılan Ticari Malın Maliy.		6.000

İade edilen malların stoklara yeniden giriş kaydı yapılır.

153 Ticari Mallar	
140.000	20.000
3.000	5.000
1.000	40.000
6.000	

İşlem 9: Aytek, iade aldığı ticari malların kendi deposuna taşınması için nakliye şirketine 1.000 TL+KDV bedelinde peşin ödeme yapmıştır.

- 1. Varlık toplamı azalır (indirilecek KDV, kasa).**
- 2. Özkaynak toplamı azalır (gider)**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid.	1.000	
	191 İndirilecek KDV	100	
	100 Kasa		1.100

İşlem 10: Aytek, yapmış olduğu satışla ilgili, alıcı işletmeye 3.000 TL+KDV daha iskonto yaptığını bildirmiştir.

- 1. Varlık toplamı azalır (indirilecek KDV, alıcılar).**
- 2. Özkaynak toplamı azalır (gider)**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	611 Satış İskontoları	3.000	
	191 İndirilecek KDV	300	
	120 Alıcılar		3.300

Satış, iade ve iskontolara bağlı olarak gelir ve gider hesaplarının büyük defterdeki görünümüleri şu şekilde olacaktır.

600 Yurtiçi Satışlar

60.000

621 STMM

40.000

6.000

611 Satış İskontoları

3.000

610 Satıştan İadeler

9.000

Bu hesaplar kapatılarak 690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI hesabına aktarılır. Böylece işletmenin ticari mal işlemlerinden elde ettiği sonuç hesaplanmış olur.

Satış, iade ve iskontolara bağlı olarak gelir ve gider hesaplarının büyük defterdeki görünümleri şu şekilde olacaktır.

600 Yurtiçi Satışlar

60.000

621 STMM

40.000

6.000

611 Satış İskontoları

3.000

610 Satıştan İadeler

9.000

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	600 Yurtiçi Satışlar	60.000	
	690 Dönem Kârı veya Zararı		60.000

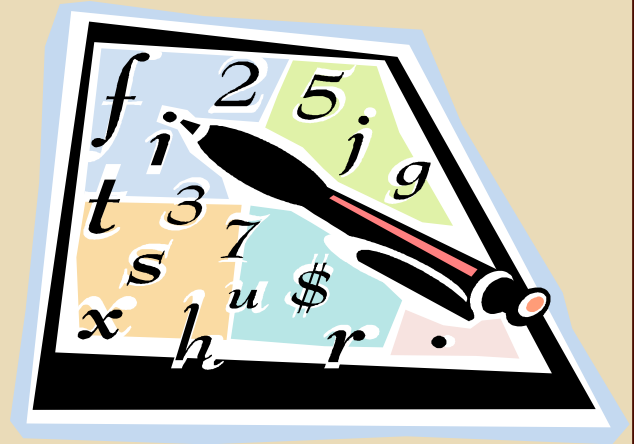
Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	690 Dönem Kârı veya Zararı	46.000	
	621 STMM		34.000
	610 Satıştan İadeler		9.000
	611 Satış İskontoları		3.000

Satış, iade ve iskontolara bağlı olarak hazırlanan gelir tablosu şu şekilde olacaktır.

<i>Gelir Tablosu (TL)</i>		Tutarlar
Brüt Satışlar		60.000
	Yurtiçi Satışlar	60.000
Satış İndirimleri (-)		(12.000)
	Satıştan İadeler (-)	(9.000)
	Satış İskontoları (-)	(3.000)
Net Satışlar		48.000
Satışların Maliyeti (-)		(34.000)
	Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(34.000)
BRÜT SATIŞ KÂRI VEYA ZARARI		14.000

Aralıklı Envanter Yöntemi

Haziran ayındaki
Aytek Ticaret
İşletmesinin
işlemlerine
bakarak aralıklı
envanter
sisteminin nasıl
çalıştığını görelim.

İşlem 6: Aytek, elindeki ticari malların 40.000 TL'lik kısmını kredili olarak 60.000 TL+KDV bedelle satmıştır.

- 1. Varlık toplamı artar (alıcılar).**
- 2. Yabancı kaynak toplamı artar (hesaplanan KDV).**
- 3. Özkaynak toplamı artar (gelir)**

Asset Source
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	120 Alıcılar	66.000	
	600 Yurtiçi Satışlar		60.000
	391 Hesaplanan KDV		6.000

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	621 Satılan Ticari Malın Maliyeti	40.000	
	153 Ticari Mallar		40.000

İşlem 7: Aytek, sattığı ticari malların 2.000 TL+KDV değerindeki nakliye giderini peşin olarak ödemiştir.

- 1. Varlık toplamı azalır (indirilecek KDV, kasa).**
- 2. Özkaynak toplamı azalır (gider)**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	760 Pazarlama Satış Dağıtım Gid	2.000	
	191 İndirilecek KDV	200	
	100 Kasa		2.200

İşlem 8: Aytek'in sattığı ticari malların 9.000 TL+KDV bedelindeki kısmı, işletmeye iade edilmiştir. İade edilen malların alış maliyeti 6.000 TL'dir.

- 1. Varlık toplamı azalır (indirilecek KDV, alıcılar).**
- 2. Özkaynak toplamı azalır (gider)**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	610 Satıştan İadeler	9.000	
	191 İndirilecek KDV	900	
	120 Alıcılar		9.900

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	153 Ticari Mallar	6.000	
	621 Satılan Ticari Malın Maliy.		6.000

İşlem 9: Aytek, iade aldığı ticari malların kendi deposuna taşınması için nakliye şirketine 1.000 TL+KDV bedelinde peşin ödeme yapmıştır.

- 1. Varlık toplamı azalır (indirilecek KDV, kasa).**
- 2. Özkaynak toplamı azalır (gider)**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gid.	1.000	
	191 İndirilecek KDV	100	
	100 Kasa		1.100

İşlem 10: Aytek, yapmış olduğu satışla ilgili alıcı işletmeye 3.000 TL+KDV daha iskonto yaptığııı bildirmiştir.

- 1. Varlık toplamı azalır (indirilecek KDV, alıcılar).**
- 2. Özkaynak toplamı azalır (gider)**

Asset Use
Transaction

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	611 Satış İskontoları	3.000	
	191 İndirilecek KDV	300	
	120 Alıcılar		3.300

Satış, iade ve iskontolara bağlı olarak gelir ve gider hesaplarının büyük defterdeki görünüşleri şu şekilde olacaktır.

600 Yurtiçi Satışlar

60.000

621 STMM

?

610 Satıştan İadeler

9.000

611 Satış İskontoları

3.000

760 Paz. Sat. Dağ. Gid.

2.000

1.000

153 Ticari Mallar

140.000

20.000

3.000

5.000

1.000

25.000

144.000

BK: 119.000

İşletmenin dönem sonunda ticari mal hesaplarının borç kalanı 119.000 TL'dir. İşletme stokların fiziki sayımını yapmış ve 85.000 TL'lik ticari mal stoğunun olduğunu görmüştür.

153 Ticari Mallar	
140.000	20.000
3.000	5.000
1.000	25.000
144.000	
BK: 119.000	

Borç kalanı 119.000 TL iken fiziki sayım 85.000 TL çıkıyorsa aradaki fark kadar ticari mal satılmıştır. O halde 621 Satılan Ticari Malın Maliyeti hesabı 34.000 TL olacaktır

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	621 Satılan Ticari Malın Maliyeti	34.000	
	153 Ticari Mallar		34.000

Satış, iade ve iskontolara bağlı olarak gelir ve gider hesaplarının büyük defterdeki görünümleri şu şekilde olacaktır.

600 Yurtiçi Satışlar

60.000

611 Satış İskontoları

3.000

621 STMM

34.000

610 Satıştan İadeler

9.000

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	600 Yurtiçi Satışlar	60.000	
	690 Dönem Kârı veya Zararı		60.000

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	690 Dönem Kârı veya Zararı	46.000	
	621 STMM		34.000
	610 Satıştan İadeler		9.000
	611 Satış İskontoları		3.000

TİCARİ MALLARDA VERİLEN AVANSLAR

İşletmeler satın alacakları stoklar için, satıcı işletmeye önceki bir tarihte sipariş verebilir. Böyle bir durumda satıcı işletme hazırlayacağı sipariş için ön ödeme niteliğinde bir avans talep edecektir. İşletmenin verdiği avansı muhasebe kayıtlarına alması gerekir.

İşlem 1: İşletme 120.000 TL+KDV bedelindeki ticari mal için A İşletmesi'ne sipariş verecektir. A İşletmesi siparişin 2 ay sonra teslim edileceğini ve 20.000 TL avansın peşin olarak ödenmesini istemiştir.

A İşletmesi'ne ödenen avans aslında bir alacak niteliğindedir. Ancak işletme bu alacağı 2 ay sonra bir ticari mal olarak tahsil edecektir. Bu nedenle verilen sipariş avansları «15 Stoklar» hesap grubuna kaydedilir.

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	159 Verilen Sipariş Avansları	20.000	
	100 Kasa		20.000

İşlem 2: A İşletmesi siparişi 2 ay sonra teslim etmiştir. İşletme KDV tutarını peşin ödemiş, avans tutarını düştükten sonra geriye kalan tutarı ise A İşletmesi'ne borçlanmıştır.

Tarih	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	153 Ticari Mallar	120.000	
	191 İndirilecek KDV	12.000	
	100 Kasa		12.000
	159 Verilen Sipariş Avansları		20.000
	320 Satıcılar		100.000